

Open Access innebærer at vitenskapelige publikasjoner gjøres fritt tilgjengelig på web. Forfatter eller opphavsmann beholder opphavsretten til publikasjonen, men gir brukere tillatelse til å lese, laste ned, kopiere, distribuere, skrive ut, søke i eller lenke til fullteksten uten å forlange vederlag.

Sitering av artikkelen i APA (6th):

Ellefsen, B. (2015). Nærpolitireformen: En språkreform? *Politiforum*. Hentet fra:

http://www.politiforum.no/no/nyheter/2015/mai/N%C3%A6rpolitireformen+%E2%80%93en+spr%C3%A5kreform%3F.d25-T2tDMX_.ips

Dette er siste tekstversjon av artikkelen, den kan inneholde ubetydelige forskjeller fra forlagets pdf-versjon.

Birgitte Ellefsen, høyskolelektor ved Politihøgskolen. Forsker på norske politireformer i et historisk perspektiv.

Nærpolitireformen – en språkreform?

Politiet skal reformeres. I ordet «reform» ligger en lovnad om noe nytt, en omdanning eller forandring til noe bedre. Hva er nytt ved Nærpolitireformen?

I proposisjonen om *Nærpolitireformen* som ble fremlagt 6. mars 2015, kan vi lese at målet er å skape «et nærpoliti som er operativt, synlig og tilgjengelig, og som har kapasitet og kompetanse til å forebygge, etterforske og påtale kriminelle handlinger, og sikre innbyggernes trygghet.» Dette skal man få til ved å redusere til færre og større politidistrikt og tjenestesteder, opprette spesialistmiljøer og fjerne oppgaver fra politiets portefølje.

Proposisjonen er et resultat av en prosess som startet da regjeringen Stoltenberg II i november 2012 nedsatte et utvalg som skulle analysere utfordringene i norsk politi. Utvalget overleverte *Politianalysen* til justisminister Faremo i juni 2013. Det er stor overensstemmelse mellom Politianalysens anbefalinger og det som nå foreslås i proposisjonen om *Nærpolitireformen*. Men vi finner også en viktig forskjell. Ordet «nærpoliti» var fraværende i Politianalysen, og i høringsrunden ble den kritisert for at den brøt med nærpolitimodellen som verdimodell for norsk politi.

Nærpolitimodellen ble oppfunnet av *Politirolleutvalget* i 1981, da de i en utredning argumenterte for ti grunnprinsipper som skulle resultere i et «nærpoliti» med følgende kjennetegn: «små enheter, liten grad av arbeidsdeling, flerfoldighet av oppgaver, et minimum av maktbruk, nært samarbeid med publikum, integrasjon i lokalsamfunnet, representativitet, forebygging som hovedmål og yrkesmoral som grunnlag for kontroll». Siden dette har stortinget gjentatte ganger besluttet at nærpolitimodellen skal legges til grunn for utvikling av norsk politi.

I *Nærpolitireformen*, fastslås det at «Proposisjonen her bygger videre på de ti grunnprinsippene som politirolleutvalget stilte opp.» Valget av reformnavn kan i seg selv leses som et tydelig tegn på at regjeringen vil imøtegå den kritikken som Politianalysen fikk. Dermed burde vi som kritiserte *Politianalysen* for å bryte med nærpolitimodellen nå være fornøyd, for nærpolitimodellen blir videreført i den kommende politireformen. Eller blir den egentlig det?

Det er rimelig å forutsette at forfatterne av *Nærpolitireformen* er godt kjent med hvordan *Politirolleutvalget* i sin tid definerte nærpoliti, da de sier klart og tydelig at vi skal ha et nærpoliti som bygger på *Politirolleutvalget*'s ti grunnprinsipper. Samtidig vil de redusere til færre og større politidistrikt og tjenestesteder, opprette spesialistmiljøer og fjerne en rekke forvaltningsoppgaver fra politiets portefølje. Et slikt politi er imidlertid sammenfallende med hvordan *Politirolleutvalget* definerte nærpolitiets rike motsetning i 1981:

«Motsetningen til nærpolitiet er et system der hvert enkelt tjenestested har mange ansatte og dekker et stort distrikt. Under slike forhold vil tendensen til spesialisering (arbeidsdeling) lett forsterkes. Det som eventuelt vinnes ved oppøving av bestemte ferdigheter, kan tapes gjennom mindre kontakt med — og dermed også mindre bistand fra — publikum. Videre vil et slikt system lettere kunne føre til at politiet kvitter seg med de såkalte ikke-politimesseige

gjøremål, fordi det er mer praktisk at andre spesialiserte forvaltningsorganer tar seg av dem.»

Når vi sammenligner hvordan nærpoliti ble definert i 1981 versus i 2015, ser vi at det er snakk om et klart brudd med Politirulleutvalgets nærpolitimodell. Å «bygge videre på» dreier seg altså i virkeligheten om å rive ned og bygge helt nytt.

Det er lenge siden norsk politi har sett ut som et nærpoliti i ordets opprinnelige forstand. Å redusere til færre og større politidistrikt og tjenestesteder, sentralisere beslutningsmyndighet, opprette spesialistmiljøer og innsnevre oppgaveporteføljen er ikke nye tiltak. Lensmannskontorer står allerede tomme fordi politiet helt siden *Politireform 2000* har iverksatt sentraliserende og spesialiserte tiltak. Man kan ikke avslutte leieavtalen fordi kommunene motsetter seg at lensmannskontoret legges ned, men i følge *Nærpolitireformen* kan dette løses ved at myndigheten til å beslutte opprettelse/nedleggelse flyttes til Politidirektoratet. Å fjerne oppgaver fra politiets portefølje er heller ikke noe nytt. Ved å definere forvaltningsoppgaver utenfor politiets kjerneoppgaver, setter imidlertid *Nærpolitireformen* den siste spikeren i kista for politiet som en av lokalforvaltningens viktigste aktører.

Hvorfor insisterer man på å bruke begrepet nærpoliti hvis man mener det stikk motsatte? Svaret finner vi i retorikken – i læren om språkets makt. Ved å kalle reformen for *Nærpolitireformen* blir det lettere for regjeringen å få gjennomslag for sine forslag. Nærpoliti er et gammelt og anerkjent begrep som fungerer som et verdistempel. Hva er da nytt ved nærpolitireformen? Etter mitt syn er *Nærpolitireformen* først og fremst en språkreform. Regjeringen tar et begrep – nærpoliti - og endrer dets meningsinnhold slik at det passer med den virkelighet det er ment å beskrive.